

Iga algus on raske. Enne Kadrina MTJ loomist, vahetult sõjajärgsetel aastatel, töötas masina-traktorijaama algses asupaigas Kadrina kirikumõisa pea- ja abihoonetes (*Viitna tee 3*) **hobulaenutuspunkt**.

Juba sõja eel oli alustatud suurematest, reeglina üle 30 ha suurustest taludest, “üleliigse” rekvireerimist ja selle maata või vähese maaga peredele jagamist. Sakslaste tulek andis asjale küll tagasikäigu, kuid punaarmee naasmine tõi kaasa protsessi kordamise ja seda märksa põhjalikumal moel.

Kuna paljudel uusmaa- ja juurdeldõigetesaajatel oma hobust ei olnud, asutati laenutuspunktid. Lisaks tööloomadele oli punktides saadaval ka vajalikke põllutööriistu. Kolhooside moodustamisel kaotasid hobulaenutuspunktid aktuaalsuse ja need likvideeriti. Kadrina punkti juhatajast **Heinrich Lagenurmest** sai 1948. aastal Neerutis asutatud ümbruskonna kolhoosi “Esimene Mai” esimees.

Kadrinas ei piirdutud üksnes hobuste ja tööriistade laenutamisega. 1946. aastal liideti kokku mitmed väikesed masinaühistud ja loodi suurem, **Undla Masinaühistu** keskusega Kadrinas. Ühistu töökojaks sai kivihoone Viru tn 10 ja tema ülesanneteks oli uusmaasaajate abistamine põllutöödel ning soomaade ülesharimisel, sügiseti viljapeks taludes ja viimasel tööaastal ka “Esimenes Mais”. Vahepeal saadi hooldamiseks veel elektrivõrgud ja alajaam, mistõttu muutus nimigi **Masina-elektriühistuks**.

1950. aasta kevadel läks Kadrina ümbruse kolhooside teenindamine Viuhla MTJlt vastloodud Vao MTJ kätte, kellele anti samal aastal üle ka Undla ühistu traktorid, viljapeksumasina ja muu, kaasa arvatud töökojahoone. Ühistu jäi tegelema ainult elektriga. 26. septembril 1950 loodi Eestis maarajoonid, mille tagajärjel jäi Vao MTJ Väike-Maarja rajooni, Kadrina oma lähikonnaga sattus aga Tapa rajooni. Viimasel oli oma MTJ olemas – Ambla MTJ asukohaga Aravetel (*hilisema KETE maa-alal*). Kadrina piirkonna jaoks oli see ilmselt liiga kaugel. Kuna Kadrina põllu- ja masinameestel olid olemas kogemused ja oskused, pole imestada, et Tapa rajooni teise serva teenindamiseks MTJ just siia loodi. **Kadrina MTJ** asutati Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrusega nr 51 **29. jaanuarist 1951**. Nagu sõsarettevõteteki, hakkas ta administratiivselt alluma otse põllumajandusministeeriumile. Viimane määras paika juhtivtöötajad ja esimeseks neist oli **Harras Ant** (*käskkiri nr. 10/55 14. märtsist 1951, mees ise jõudis Hiiumaalt päralt alles aprilli teisel poolel*). Teisena, 20. märtsist, kinnitati vanemagronoomi ametisse **Kaljo Veltri** ja alles kolmandana, 30. märtsist, direktor **Friedrich Rimmel**. 1. aprillist lisandusid pearaamatupidaja **Helga Mond**, sekretär-masinakirjutaja **Juta Lepiksaar** ja jaoskonna

mehaanik **Aleksander Reinsaar**. Riburada järgnes teisigi.

Ettevõtte esimene kontor seati sisse ühte tuppa rahvamajas, kuna selles majas oli olemas telefon – uue ettevõtte organiseerimiseks iseäranis tarvilik atribuut. Mõne nädala pärast koliti kirikumõisa. Tubli töö tegi ära Aleksander Reinsaar, kes ümberkaudseid teada-tuntud masinamehi tööle värbas. Elektriühistust kaubeldi veoauto ja ühiselt sõideti Aravetele, kus ootasid Kadrinale eraldatud 8 DT-54 ja 10 KD-35 traktorit. See, et mehed polnud diiselmasinatega varem kokku puutunud ja et mõnel oli ainult kõva tahtmine traktoristiks saada, oli vaid tühisem pool hädast. Olulisem oli, et kohalikud mehed olid võõrsile mõeldud masinate kallal mõningat “vahelt-harimist” läbi viinud. Läks hilisõhtusse terve päev, et esimeseks kolonniks 10 traktorit sõidukorda saada. Ja nii alustatigi, lumelõrtsis ja sissesõitmata mootoritega, pikka ja vaevalist logistamist Kadrina poole. Hommikul kell 4.30 oldi kirikumõisa hoovil.

Siia saigi mõneks ajaks vastloodud MTJ kodu. Vanasse koguduse leerimajja (*Viitna tee 5*) asutati töökoda nr 1 ja sepikoda, sauna (*Viitna tee 3a*) jäi pesemisvõimalus, osa ruume kohendati elamiseks. Aleviku juba senigi kasutuses olnud majja Viru tn 10 said asupaiga töökoda nr 2 ja treierei. (*Hoone ise oli kunagi vorstivabrikuks ehitatud ja selles tegutses 1922-1926 üks Kadrina kahest meiereist, mis kuulus Johannes Einpaulile.*)

14. aprillil tegi **Ats Pärnik** Viitna teeristi läheduses proovikünni. Esimene DT-54 koos haljasküntud sahaõlmadega oli kevadtöödeks stardi-valmis, **töö läks käima!** 25. aprillil alustati juba kolhoosides kevadiste põllutöödega. Välja sõitis 5 traktoribrigaadi selleks ajaks juba 18 Amblast toodud traktoriga ja põllutööriistadega.

Brigaade juhtisid **Nikolai Krinal, Endel Saa, Endel Peeling, Bruno Tarve ja Alfred Peenemaa**. 7. maiks saadi juurde veel 3 traktorit. Esimesel aastal tehti tööd 9 kolhoosis: “Esimene Mai”, “Oktoobri Võit”, “Leek”, “Viisaastak”, “Punalipp”, Kalinini-nimeline, “Punane Täht”, “Kalev” ja “Kalevipoeg”, järgmisel aastal lisandusid “Kodumaa”, Lenini-nimeline ja Kreutzwaldi-nimeline kolhoos.

Kadrina MTJ tegevusulatus ja -piirid kinnitas ENSV põllumajandusminister oma käskkirjaga nr 20/261 **16. maist 1951**. Sellega loeti ettevõtte formeerituks ja **seda päeva hakati Kadrina MTJ sünnipäevana hiljem ka tähistama**.

Ilmselt oli juba algusest peale tegu tubli kollektiiviga, sest oma põhi-tegevusele lisaks anti ettevõttele teha veel maaparandustöid ja korraldada freesturba tootmist. Edaspidi tuli juurde ka farmide mehhaniseerimine.

Nagu alustajad on rääkinud, käis alguses töö justkui sõjaolukorras, sageli lausa põlve otsas ja käte jõul. Ettevõtte kahes töökojas, kus traktoreid remonditi, oli põrandapinda kokku vaid 85 m² (*umbes üks praegune neljatoaline korter*).

Mida veel kaks oli, olid mootorite remondistendid. Kõiki ülejäänud vajalikke seadmeid oli üks eksemplar või komplekt: 1 treipink, 1 puurpink, 1 käi, 1 klappide lihvimispink, 1 elekter- ja 1 gaaskeevituse agregaat, 1 tali (*sildkraana*) tõstejõuga 1,5 t, 1 hüdropress ja 1 diiselaparatuuri remondistend. Need olid jagatud kahe töökoja peale ja nende vahemaa oli umbes 0,5 km. Esimesel aastal ei olnud ühtki kutselist keevitajat. Ja ometi oli vajalik tehnika alati töökorras. See näitab nii mõndagi, see on kõnekas tunnus.

Sügisese põllutööd 1951. aastal lõpetati 25. oktoobriks ja esimese aasta plaan pehmekünnihektarites täideti 135,5 %. Selle tubli näitaja kõrval oli ka teine – vilja masindamine (*viljapeks*), mille plaanilistest tonnidest saadi täis vaid 54,9 %. MTJle ei saa siin küll midagi ette heita, kuna tema võimuses ei olnud kolhooside viljasaaki tõsta. (*See-eest täideti viimati mainitud plaan ikkagi 100 %, st peksti ära kogu vili, mida põllud andsid – Toim.*) Aastaplaani ennetähtaegse täitmise eest (*kk. nr 150, 2. oktoobrist 1951*) kanti Kadrina MTJi ja poliitosakonna autahvlile esimestena 2. (brigadir Endel Saa, täitmine 108 %) ja 3. (brigadir Endel Peeling, täitmine 101 %) traktoribrigaadid ning 6 traktoristi: **Heino Altmäe, Ats Pärnik, Arnold Oitma, Uno Müür, Aleksander Ojamäe ja Ilse Anton**. Uusi nimesid lisati autahvlile iga 10 päeva järel, sügistööde lõpuks sai nimesid 30, mitmed korduvalt.

Lood töötasuga

MTJdes maksti palka nii rahas kui ka natuuras. Kontorirahvas sai ainult rahatasu, mida Kadrinas alates 1. novembrist 1951 tõsteti tänu sellele, et traktoripark oli kasvanud 48 tingtraktorile. Mõistagi tulid arvesse ka haridustase ja tööstaaž. (*Rahalised väärtused siin on toodud 1961. aasta rahakursi järgi.*) Direktor Remmel hakkas saama 98 rubla (enne 79), peaaagronoom ja peainsener 108 rbl (enne 74), pearaamatupidaja palk tõusis 74lt 85le rublale, jaoskonna mehhaanikutel ja agronoomidel 67.50lt 85 rublani. Madalalpalgaliste töötasu kerkis mõistagi märksa vähem: öövahil 24lt 25le, koristajal 23lt 24le, sekretäril 33.50lt 36le rublale kuus. Nii- või naapalju lisandus palgakest pea kogu personalile, ainult laohoidja(te) palk jäi endiseks. Tahtmata solvata ühtki laohoidjat meenub ometi toonane

küllalt sarkastiline kõnekäänd – laohoidjatel on vargus juba palga sisse arvestatud.

Traktoristid, haakijad, kombainerid ja nende abid, viljamasinduse motoristid, brigaadide arvestajad ja brigadirid said nii rahalist kui ka natuuraaltasu teravilja näol. Tehtud töö arvestati ümber pehmekünnihektaritesse, nende põhjal rehkendati vahetusnormide täitmine ja neilt omakorda normipäevad. Et vahetusnormi täitmine kerge ega normipäevatasu kõrge polnud, ilmneb sellest, et 1951. aasta maikuu parim traktorist Aleksander Ojamäe töötas kuu jooksul 30,5 vahetusnormi ja teenis 61 rubla (40 kop normipäeva eest). Kuu-, kvartali- ja aastapreemiaid siis veel ei tuntud. Üksnes autojuhid võisid auto hea hoolduse ja avariideta sõidu eest saada lisatasu 12 rubla kvartalis. Juhtivpersonalile olid ühekordsed preemiad võimalikud siis, kui õnnestus ettevõtete vahelises sotsialistlikus võistluses auhinna-kohtadele tulla.

Vältimatu oli tol ajal ka asutusesisene sotsialistlik võistlus. 1952. aasta esimesest kuupäevast hakkasid omavahel võistlema remonditöökojad nr 1 ja nr 2. Esimesel kuul võitis I töökoda (mehaanik **Karl Liiva**) ja sai selle eest punalipu. Rahalistest preemiatest ajalugu vaikib. Siiski leidub vanades dokumentides kolm esimest ergutuspreemia saanut. 1951. aasta oktoobris määras Tapa rajooni Põllumajandusnõuete Komitee Kadrina MTJle 100 rubla (*1961. aasta vääringus 10 rbl*), millest 40 (% = rbl) läks juhtivkoosseisule. Traktorist **Aleksander Ojamaale**, kombainer **Enno Sulale** ning vanemmehaanik **Valter Kastemäele** läks igauhele 20 (% = rbl) masinate näitamise ja hea hoolduse eest.

Ent pole head halvata või nagu öeldi, “esines ka mõningaid raskusi”. Esimene karistav käskkiri vormistati 10. mail 1951. Selles avaldati noomitus ühele haakijale töölt omavolilise puudumise pärast. Sama inimene vallandati neli päeva hiljem “töoga mittetoimetuleku tõttu”. Töödistsipliini kohatist nõrkust on täheldatud ka traktoristide seas ja seda just talvisel remondiperioodil. Ju oli siin oma süü nii madalal remonditasul kui ka kehvapoolsetel elamistingimustel. 1954. aasta 2. novembri seinalehes “Traktorist” esitati majandusjuhatajale rida avalikke küsimusi: millal saab kaevule ämbri, ühiselamu köögile aknad ette, tööliste ühiselamusse riiete- ja öökapid jms. Kui veel 1954. aasta lõpul selliseid küsimusi esitati, võib oletada, et ega varemgi elu-olu suurt roosilisem olnud.

MTJ väljaehitamine

MTJd andsid kolhoosidele küll mitmekülgset abi, kuid viimaste areng takerdus ometi paljudel põhjustel. Puudus oli diplomeeritud spetsialistide kaadrist (punane parteipilet oli tähtsam!) ja juhtimises valitses ülim tsentraliseeritus. Ülaltpoolt dikteeriti isegi märade paariusplaanid. (1951. aastal andis sellise käsu tollane NSVL kaitseminister Semjon Budjonno'i ise, sest veel oli olemas ratsavägi ja hobune oli riigi strateegiline reserv. Käsu täitmist kontrollis ei keegi muu kui NKVD. – Toim.)

Olukorda tõid muutused NLKP 1953. aasta septembripleenumi ja 1954. aasta veebruari-märtsipleenumi otsused. Nenditi, et kolhoositootmises on materiaalse huvitatuse printsiip tahaplaanile jäetud. Seetõttu tõsteti varumishindu loomade-lindude puhul 5,5 korda, piima ja või osas 2 korda, kartulil 2,5 korda jne. Ühtlasi vähendati Eesti kolhooside riiklikke müüginorme rohkem kui 2,5 korda ja naturaaltasu MTJdele 40 %. Parandati kolhooside avansseerimist ja kaadri kvaliteeti. 1955. aasta plaanides anti kõigi põllukultuuride kohta ülesanded ainult ühel real – külvihektarite hulk. Kolhooside allakäik pidurdati.

Muutused tulid ka MTJdesse, sh kolhoose teenindavate brigaadide töötasu arvestuse alustesse. Et tõsta traktoristide vastutust töö kvaliteedi eest, seati naturaaltasu garanteeritud miinimum sõltuvusse hektarisaakidest kolhoosides. Nõuti ka, et traktorite remontimiseks tuleb rajada tüüp-töökojad koos vajalike abihoonetega tehnika jaoks.

Kadrina asula põhjapiiril, "Kalevipoja" kolhoosi maast eraldatud 22 hektarilisel maa-alal algasidki 1954. aasta juunikuus kohaliku MTJ plaanipärase väljaehituse toimingud. Neid asus juhtima aastavahetusel kohale määratud uus direktor (*hiljem põllumajandusminister*) **Harald Männik**.

Kohapeal ehitajaid vajalikul hulgal võtta polnud ja töid tehti hanke korras. Kolme aasta jooksul valmisid kontorihoone, katlamaja, saun, autogaraaž, kolm kaheksakorterilist elumaja (Tehnika 1, 2 ja 3), 264 m² pinnaga ühiselamu, remonditöökoda (150 tingremonti aastas), kaks traktorikuuri (kumbki 24 traktorile), kombainikuur 12 masinale ja 2 põllutööriistade kuuri (kumbki 487 m²). Kogu kompleks läks maksma 321 100 rubla (*sel ajal 3,21 milj rbl*). Kuigi hooneid võeti kasutusele järk-järgult, nii nagu nad valmisid, peeti **1957. aasta septembris** sissekolimispidu. Endine kontorihoone ja saun kirikumõisas jäid eluruumideks, leerimajale (1. töökoda) ehitati peale teine korrus kooli internaadiks ja pedagoogide korteriteks. 2. töökoja (Viru tn 10) tänavapoolses otsas oli väike korter. 1957 asus sinna elama loomaarst Leonid Kalvik perekonnaga. Algul oli

tema töökabinet MTJi uues kontorihoones, paari aasta pärast ehitati aga töökoja ruumidest eluruume lisaks ning seati sisse ka veterinaari vastuvõturuum.

1957. aasta heade töötulemuste eest anti Kadrina MTJle NSVL Põllumajanduse Ministeeriumi ja Ametiühingute Kesknõukogu rändpunalipp koos esimese rahalise preemiaga 2500 rubla (*sel ajal 25 000*).

Läbi RTJ EPTks

Selsamal ajal hakati kõrgemal juhtimistasandil tajuma, et tugevnevate kolhooside liidrite ja MTJde asjameeste rivaalitsev kaksikvõim põldudel ei tule asjale teps mitte kasuks ja MTJd reorganiseeriti. Harald Männiku sellekohane käskkiri 20. maist 1958 vabastas töölt ja andis seni teenindada olnud kolhooside käsutusse nimeliselt 59 traktoristi. 1. juulil moodustati uus ettevõte – **Tapa Remondi-Tehnikajaam (RTJ)**, mille kohustuseks jäi kolhooside traktorite ja põllutööriistade remont. Kohtadel sellised võimalused enamasti lihtsalt puudusid. Jätkuvalt jäädigi tegelema maaparanduse ja turbatootmisega, farmide mehhaniseerimisega, samuti tootmisotstarbeliste kaupade müügiga majanditele. Oma tootmisplaanide täitmiseks jäi Tapa RTJle (koos isemajandava Ambla osakonnaga) 21 traktorit ja 29 autot. 15. mail 1960 eraldati Ambla osakond Tapa RTJ alluvusest ja 1. oktoobrist vabastati RTJd majandite varustamise kohustustest üleüldse.

1961. aasta 20. maist nimetati ettevõtte Eesti NSV MN juurde loodud koondise Eesti Põllumajandustehnika (siit ka **EPT**) Tapa Rajooni osakonnaks, mis tähendas väljumist põllumajandusministeeriumi otsealluvusest. 1. veebruariks 1963, kui ettevõtte töötajate arv oli kasvanud üle 500 (*515ni, millise taseme saavutas ettevõtte taas alles oma tegevuse lõpu eel, 1980ndatel aastatel*), likvideeriti automajand, maaparandus, turbatootmine ja farmide mehhaniseerimine. Need tööd jagati laiali ja liideti Rakvere, Paide ja Väike-Maarja sösarettevõtetele juurde.

Tapa oskonda asukohaga Kadrinas hakati taas vastavalt uuele tulevasele tootmisprofiilile ümber korraldama. Uuesti muutus ka nimi, kuna Tapa rajoon oli likvideeritud juba 1962. aastal.

1. jaanuarist 1964 nimetati ettevõtte ümber koondise Eesti Põllumajandustehnika Kadrina osakonnaks ehk lihtsalt **Kadrina EPTks**. Tema põhiülesandeks sai 3tonnise veovõimsusega linttraktorite DT-54, seejärel ka DT-55 ja DT-74 kapitaalremont kogu vabariigi jaoks. Hiljem lisandus

nimistusse ka ratastraktor T-150 K. Traktoritele lisaks remonditi paljusid üksiksõlmi ja agregaatide nagu tagasillad, käigukastid, kabiinid, raamid jm, taastati kulunud lindilülisid ja komplekteeriti neist hiljem jälle roomikuid.

Kuna traktorite remondimaksumus oli riiklikult ette kirjutatud ja andis küllaltki suurt kahjumit, pidi selle korvama uus toodang. Mõnda aega valmistati suurte ruumide soojendamiseks mõeldud kalorifeerahje, karjamaaäkke tiisleid, madalsurve aurukatlaid, lukksepa töölaudu, põllutööriistade ja -masinate konserveerimisagregaatide AKE jm.

Ettevõtte hakkas kiiresti edenema. Seda juhtis energiliselt 1962. aasta jaanuaris peainseneriks tulnud **Enno Põllu**, kes juba järgmisel aastal päris juhtohjad kätte sai. Uuele elule ärkas vahepeal tagaplaanil seisnud ehitustegevus. Loodi oma ehitusbrigaad, kes hakkas endisi traktorikuure uue toodangu töökodadeks ümber ehitama.

Ka elamuehitus pidi jätkuma. Olukord, kus asutuse tegevus koondus töökodadesse, tingis selle, et inimese elupaik pidi töökoha lähedal olema ja rutiini leevenduseks võimalikult mugav saama. Oma ehitusvõimsusi esialgu nappis ja kasutada tuli Rakvere Mehhaniseeritud Ehituskolonn (MEK) abi.

1966. aasta sügisel asus EPTsse ametisse ettevõtlik ehitusjuht **Vello Saks**. Suurendati ehitusbrigaadi ja juba järgmisel aastal loobuti MEKi teenetest. Kuigi tootmisplaanide maht pidevalt suurenes, tootmishoonete vajadus samuti ja rõhuti ka elamute ning ühiskondlike hoonete ehitamisele, suutis vahepeal koguni sajakonna töötajaga ehitusosakond valdavalt oma jõududega toime tulla.

Oli aeg, mil Kadrina sümboliteks peeti ehituskraanat ja lapsevankrit. Mida meeldivamat veel tahta? Võib julgelt öelda, et need EPT 30 viimast aastat (1962-1992) kujundasid Kadrinat oluliselt ja määravalt. Kui hakata kirjeldama kõike seda, mida EPTs tehti, kus käidi ja mida töös ning väljaspool seda saavutati, saaksime kokku üpris kopsaka kroonika.

Lõpp polnudki ebaloogiline

Kui Eesti oma "suurest vennast" lahku läi, võeti Toompeal põllumajanduse küsimusis omaks kaks seni ühitamata jäänud suunda:

- 1) kolhoosid-sovhoosid tuleb lammutada ja maa eraisikuile tagastada;
- 2) odavam on toiduaineid välismaalt sisse tuua.

Sellega löödi küllalt normaalselt eksisteerinud põllumajandusel jalad alt. Oli selge, et niisugusel hulgal traktorite kapitaalremonti pole enam

kellelegi vaja. Idapiiri sulgemisega langes ära ka meie (st EPT) senise uue toodangu põhiline ostja. Milleks siis veel Kadrina EPT!

Aktsiaseltside loomise kõrgajal tehti seda ka siin. 1991. aasta 18. novembril (seega veel rubla kehtimise ajal) moodustati põhiliselt oma töötajate aktsiatele tuginev **AS Kadrina EPT**. Seda asus tegevdirektorina juhtima suurima aktsiakapitaliga **Tiit Järvekülg**. **Enno Põllu** kutsuti varsti Kadrina vallavanema ametisse, kuid ühtlasi jäi ta edasi ka aktsiaseltsi juhatuse esimeheks. 1995. aastal lakkas Kadrina EPT senisel kujul olemast.

EPT vaim elab edasi!

Vastupidiselt paljudele Eestimaa paikadele surmvaikust ettevõtte hoonetes ei saanud. Elu ja töö jätkusid uue hooga uutest oludes. Kontorihoone sobib täna vallavalitsuse ja vallavolikogu tööks, EPT spordihoones on täna OÜ Kadrina Sport, ent ehitis täidab ikka tervislike eluviiside propageerimise funktsiooni, alates mudilastest ja lõpetades senioridega, tippsportlaste treenimisest kõnelemata. Kunagises EPT sööklas tegutses Katy Club, üks mitmest toitlustus-meelelahutusasutustest. Veel oli selles kompleksis Repteks Kaubaäri (toidu- ja esmatarbekaupade jaemüük), Kadrina konstaablipunkt, teleriparandus, Tootsi Äri (pruugitud kodumasinaid), juuksurisalong. Rakenduse on leidnud praktiliselt kõik endised tootmishooned. Kunagise T-150 K remonditöökoja (rahva kõnepruugis BAMi) kohandas oma tegevuseks Soome kapitalile toetunud (algul Aumek, praeguse nimega PipeLife) plastiktorusid ja polüplastist soojusisolatsiooni valmistav ettevõtte.

Selle kõrval, EPT poolt viimasena rajatud hoones, mida tarvitusele võtta enam ei jõutudki, asub täna Flexa Eesti ASle kuuluv puidutööstus. Taani päritolu omaniku ettevõtte valmistab männi täispuidust laste- ja noortemööblit, mida valdavalt välismaale müüb.

Kunagised linttraktorite remondipinnad on "asustanud" HeTi Pere OÜ (lahtiseletatult Helgi ja Tiit Järvekülje perefirma), kelle metallitööde nimistu on üsna lai ja kes samuti valdavalt välistellimusi täidab.

Vana katlamaja ühes otsas asub suhteliselt märkamatu kahe mehe ettevõtte Inmet OÜ. Mehed ise, **Ilmar Pullerits** ja **Uno Reinmaa**, väärivad aga siinkohal küll äramainimist, sest nende osavad kätepaarid on olnud üle riigi kuulsad endistel aegadel ja taganõutavad praegugi. Sama hoone teist otsa omab OÜ Kadrina Kommunaal. Suuremaid ja vähemaid tegijaid leidub **Raua** tänavas teisigi. Tänav ise sai nime alles 2000. aastal ja kannab

edasi nii sellel tehtu kui ka tegijate tõsiselt arvestatavat panust Kadrina tänasesse ja homsesse päeva.

Loomulikult jäi EPTst alles ka ehitusgrupp, täpsemalt hulk oskajaid mehi, kaasaarvatud nende pikaajaline juht Vello Saks. Formeerus ehitusühistu OTO ja temagi tegevus ei piirdu enam ammu ainult oma maakonnaga. EPT ehitajate poolt endale püstitatud ausammas – paljukorruuseliste majadega elamurajoon – on ilmekaks tasakaaluks ülejäänud aedlinnikule asulale. Kogu au teine samm on muidugi ühiskondlikud hooned: spordihoone (sh siseujula), lasteaed, vabaõhulava, koolimaja C korpus ja aulakompleks, uus katlamaja.

Kadrina EPT inimeste poolt loodu on täna ja ilmselt veel väga pikka aega oluline osa terve Kadrina vallast. Enamgi veel – on nii vundamendiks, seinteks kui ka katuseks siitkandi hariduse, kultuuri, spordielu ja elukondliku teeninduse korraldamisel. Kadrina EPT ei ole surnud! Ametlikult on tema nimi küll veel vaid ajalooürikutes, ent meie rahva kõnepruugis on **J** (loe palataliseeritult: **jott** nagu näiteks kott, pott, rott) ja **EPT** küllap veel kaua kasutusel. Ja see pole mitte takerdumine minevikku, vaid selle jätkuv tunnustamine.

2001. aasta suvel tähistas Kadrina rahvas 50 aasta möödumist MTJ asutamisest Kadrinas. MTJi ja EPT kohaliku tähtsuse ja neis töötanud inimeste tunnustamise märgiks asetati ja pühitseti vastava pealdisega mälestuskivi endise kontorihoone, praeguse vallamaja, juures haljasalal.

MTJ, RTJ ja EPT detailsem ajalooline käsitus kuni ettevõtte 30. aastapäevani on saadaval Kadrina raamatukogus 80leheküljelise käsikirjana kohapeal tutvumiseks.

TEKST: HEINO SÕRM
FOTOMATERJAL ERAKOGUDEST
KORRIGEERINUD EDUARD LEPPIK JA TIJU UUSKÜLA
KUJUNDANUD JA TOOTNUD T. & H. RAHUPÖLD
VÄLJAANDJA: MTÜ NEERUTI SELTS
Neeruti Seltsi Toimetised, A-511, Kadrina 2002
SELTSI TEGEVUST TOETAB KA SUURBRITANNIA EESTI
SAATKOND

*Ostes käesoleva trükise, toetate NEERUTI loodushoidlikku arengut ja
Neeruti Seltsi, kes selle korraldamiseks on ellu kutsutud.*



*Viru tn 10 hoovil traktor Deering, rooli taga Endel Peeling,
kõrval Ernst Vallbaum*



Viljapeksugarnituur Vallbaumi õuel Võduvere Tagakülas 1948.



*Töökojas Viru tn 10 vasakult Endel Peeling,
Viktor Paluja ja Oskar Saluri.*



Tööhoos Võduvere taludes 1948.



*Endel Peelingu koduõuel Tammemäe tuis Põima külas kevadtööde aegu
1948. Traktorid Deering 816 ja Deering 1020, adraga Fordson..*



Teel Piiskoppeli juurde Polli.



Paul Piiskoppeli viljapeksugarnituur Polli külas.



Paul Piiskoppeli viljapeksugarnituur Polli külas.



Endel Peeling ja Deering põllul.



Endel Peeling ja Deering – lahutamatud.



Endel Peeling ja Deering Viru tn 10 hoovil.



Viru tn 10 hoovil vasakult: Endel Elhi, Endel Peeling, Boriss Netšajev, Kaljo Jaago



Viru tn 10 hoovil Deeringul vasakult Kaljo Peeling, Endel Peeling, Endel Elhi.



Viru tn 10 korstna lammutamine.



Tragid tehnikamehed parandavad töökoja katust Viru tn 10.



Viru tn 10 töökoja ees vasakult tagareas: sepp, Aleksander Ojavee alias Pahka, Endel Elhi, Lembit Toomeste. Esireas: Kaljo Peeling, Elmar Viikmann, Endel Peeling, Nikolai alias Kolja Krinal.



EPT päevil töömehed vasakult: Endel Peeling, Endel Nigulas, Einar Konks, Väino Aasa, Avo Puskar, Albert Allese.



Viru tn 10 hoovil lõbusas meeleolus vasakult: Hugo Kubjas, Edmund Männamäe, Endel Elhi, Endel Peeling, sepp.



EPT päevil Endel Peeling värvimas heinakuivatite detaile.



MTJ kirikumõisas. Autojuhid on oma vägevad masinad läikima löönud, endale lipsud kaela sidunud ja kontoridaamid kaasa poseerima kutsunud.



Tehnika tänav kolme elumajaga, mis pakkusid avaraid kortereid juhtkonnale ning töölistele.



Kadrina
hobulaenutuspunktist,
MTJ-ist ja EPT-st